

Náhrada škody na zdraví v novém občanském zákoníku

- poznatky z V. kongresu medicínského
práva 11/2013 Praha

MUDr. Markéta Petrovová PhD.

Typy náhrad u škody na zdraví

majetková újma:

- ztráta na výdělku dočasná
- ztráta na výdělku trvalá – až celoživotní renta u invalidity
- náklady na léčení
- věcná škoda

cíl: eliminovat ekonomické ztráty poškozeného. Rozsahem rozhodující, nejvyšší náhrady.

nemajetková újma

- bolestné (BOL)
- ztížené společenské uplatnění (ZSU)

cíl: doplněk, nadstavba k majetkovým náhradám.

Další náhrady - pozůstalým posuzovány stejně jako zásah do osobnostních práv, cti, důstojnosti, soukromí.

Současný stav odškodňování újmy na zdraví

Vyhláška MZ č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění

- škody způsobené **pracovním úrazem, nemocí z povolání nebo jiným poškozením zdraví** (škoda na zdraví) a výši odškodnění v jednotlivých případech
- BOL a ZSU - bodové ohodnocení stanoveno v přílohách vyhlášky
- výše BOL a ZSU se stanoví lékařským posudkem (středisko u NZP, ošetřující lékař u úrazů, ev. lékaři - soudní znalci)

Přílohy k vyhlášce č. 440/2001 Sb.

- Č. 1 - Sazby bodového hodnocení **za bolest u úrazů**
- Č. 2 - Sazby bodového hodnocení **za ZSU u úrazů**
- Č. 3 - Sazby bodového hodnocení **za bolest u nemocí z povolání** (položka seznamu NZP, počet bodů)
- Č. 4 - Sazby bodového hodnocení **za ZSU u nemocí z povolání** (položka seznamu NZP, počet bodů)

Odškodnění bolesti a ZSU

1 bod = 120 Kč

- od r. 2002 podle vyhl. 440/2001 Sb.
- **Problémy: 1) fixní peněžní částka, dlouhodobě neměnná, časem ztrácející reálnou hodnotu**
2) duplicity u některých položek a dg
- soudy kompenzují **mimořádným zvýšením náhrad** (až mnohanásobky) u zvlášť výjimečných odůvodněných případů
- nejednotné, nesystémové řešení

Vymáhání náhrad za újmu na zdraví

- **Mimosoudní cesta** – z pojištění – povinného (zaměstnavatel – NZP, PÚ), dobrovolného (komerce, sportovní, školní úrazy...). Lékaři (různých odborností) stanoví medicínský závěr a ohodnotí BOL a ZSU, posudek pojišťovna zpravidla akceptuje. Naprostá většina případů. Rychlé, jednoduché řešení pro postiženého.
- **Soudní cesta** – minimum případů, komplikovaných. Základní částka určena exaktně etiologickou diagnózou a přílohami vyhl. Soudy se tím cítí limitovány, zejm. u ZSU a náhrady pozůstalým. Řeší individuálně, nelze použít jen medicínská kritéria.

Situace po 1.1.2014

Nová právní norma, **zákon č. 89/2012, Občanský zákoník**, nabývá účinnosti k 1.1.2014, dopad i na zdravotnictví.

- Ruší bez náhrady vyhl. 440/2001 Sb., o odškodňování.
- Zavádí pojmy **plná kompenzace újmy majetkové, nemajetkové, posuzování podle zásad slušnosti**.
- Tím chybí odborný a závazný rámec pro stanovení výše náhrad. Hrozí, že stejný případ odškodní každý soud jinak.
- Právní nejistota pro pacienty i zdravotníky ohledně výše odškodnění újmy na zdraví.

Změny v NOZ

Nové náhrady:

- k majetkové újmě: náklady na péči o osobu postiženého a jeho domácnost
- k nemajetkové újmě:
  - finanční kompenzace, pokud jiný způsob dostatečnou nápravu nezajistí
  - náhrada za způsobené duševní útrapy při zásahu do přirozených práv člověka
  - při usmrcení nebo zvlášť závažném ublížení na zdraví finanční kompenzace za duševní útrapy i nejbližším příbuzným a jiným osobám blízkým. *Pozn: Náhrada za nemajetkovou újmu dosud požadovanou z titulu ochrany osobnosti.*
- Povinnost náhrady škody i nadále jde za škůdцем. Nelze se vzdát práva na náhradu škody na zdraví. Zůstává princip solidární odpovědnosti. Změna promlčecí doba k uplatnění nároků na náhradu škody na zdraví – **3 roky u subj. odpovědnosti** (dříve 2), 10 let u obj. odp. (dříve 3), 15 let u úmyslné škody nebo s úplatkem.

Stanovení výše bolestného - návrh řešení

- lze využít principy zrušené vyhlášky 440/2001 Sb. –
- přílohy č. 1 a 3 reviduje multioborová komise podle doporučení odborných lékařských společností
- **1 BOD = 250 Kč**, odpovídá 1 % hrubé měsíční nominální mzdy přepočtené na počty zaměstnanců v národním hospodářství za rok předcházející roku, v němž vznikl nárok/vznikla bolest. Tím je zajištěna automatická valorizace.
- Hodnotit se bude každý bolestivý stav zvlášť. Další operace – samostatné hodnocení.
- Zvýšení náhrady podle komplikovanosti léčby, 4 pásma podle závažnosti, zvýšení o 5 -10 -15 -20 %. Nikoliv několikanásobky na vůli posuzujícího.
- Další výjimečné okolnosti možno ohodnotit mimo bodování – je požadována **přiměřená celková částka.**

Stanovení výše ZSU - návrh řešení

- Vytvoření nového systému – metodiky pro potřeby soudů.
- **Metodika** vedle medicínské diagnózy újmy zohlední i rozsah postižení, omezení ve všech stránkách života u konkrétního postiženého. **Podmínka lepší budoucnosti.** Cílem je omezit stávající nejednotnost.
- Použita část upravené **Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (MKF)**, vypracované WHO. Disabilita = překážka.
- Třídí postižení podle tělesných funkcí a struktur, **důraz na dopad zdravotní újmy na schopnosti postiženého vykonávat běžné životní aktivity**, se zohledněním výchozího stavu.

Mn. klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (MKF)

Posuzuje se situace v níž se člověk nachází.

- **učení a aplikace znalostí, všeobecné úkoly a požadavky, komunikace, pohyblivost, péče o sebe – soběstačnost, domácí život, mezilidské jednání a vztahy, hlavní oblasti života, sociální komunita a občanský život.**
- **kompensační pomůcky** – protézy, ortézy, invalidní vozíky - prostředí – překážky
- **věk při vzniku trvalých následků**, základ 45-55 let, korekce + u mladších, - u starších osob (10 až 35%).
- **výjimečné zapojení do společenských aktivit** (vrcholový sport, umění..) korekce +- 10 až 30 %

Stanovení výše ZSU - návrh řešení

- ZSU odškodňuje frustraci, stres, ztrátu příležitostí... tyto újmy nelze odstranit. Peněžitá náhrada = poskytnutí prostředků k opatření náhradních požitků, ke zmírnění strádání.
- **1 bod: 400 násobek průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnancův národním hospodářství za rok předcházející roku, v němž se ustálil zdravotní stav postiženého.**
- Nyní průměrná měsíční mzda 25 000, **částka cca 10 000 000 Kč.**
- **Možná modifikace základu** o 35 % vzhledem k věku, zapojení postiženého do společenských aktivit (až o 30%), + úmyslný čin, lstí, pohrůžkou, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, s ohledem na pohlaví, etnikum, víru... **maximálně dvojnásobek zákl. částky** - mělo by stačit na specifické konkrétní případy.

Výstupy do praxe

- Nelze opomenout etický rozměr věci – poškození zdraví a života je vnímáno poškozenými velmi citlivě.
- Metodika odškodňování naznačuje východiska a proporce u různých typů poškození zdraví. **Metodika má pouze doporučující charakter**, nejde o závazný právní předpis. Její použitelnost ukáže až rozhodovací praxe soudů v r. 2014. Je ohrožena zásada předvídatelnosti judikatury.
- Mimosoudní vyrovnání ztratilo zákonný podklad pro vyčíslení náhrady. Její nastavení je klíčové. Odškodnění musí někdo zaplatit a nesmí jej to ekonomicky zruinovat a demotivovat. Odškodnění soudní musí být v souladu s částkami přiznávanými mimosoudně. Neúměrně vysoké výše soudního vyrovnání by pokřivily systém a poškodily pojištěnce.

Výstupy do praxe

- Není jasné, kdo, kdy a jak proškolí lékaře zhotovující posudky pro výši BOL a ZSU (certifikovaný kurz kódování podle MKN? znalci? vybrané lékařské odbornosti?). V praxi je tato činnost potřeba nepřetržitě – pro běžné úrazy odškodňované pojišťovnamy. I banální případy se v potřebě řešení přesunou k soudům a zahlťí je.
- **Vůbec není řešena problematika odškodňování NZP** – po zrušení příloh č. 3 a 4 není možné vystavit posudek v rozsahu potřebném pro likvidaci škody – zřejmě bude uvedena pouze dg a návrh částky (výpočet podle původní metodiky, bez uvedení předpisu?), **není právně upravena výška bodu pro NZP po 1.1.2014.**
- **Rychlým řešením by bylo vydání staronové vyhlášky v novelizované formě.**
- **Ministerstvo zdravotnictví a odborné společnosti pracovního lékařství a NZP zcela selhaly** - na změnách participovaly jen pasivně, marginálně.